

موضوع: نقش مهدی باوری در تعالی خانواده

اعظم باقری (دبیر) و لیلا مرادیپور¹

استاد راهنما : مهدی منزله

چکیده

انسان‌ها یک سری اعتقادات دینی و مذهبی دارند که با آن انس و الفت می‌گیرند. و زندگی‌شان را بر اساس آن تنظیم می‌کنند. ما شیعیان نیز همین‌گونه هستیم. اعتقاد به علم و عصمت چهارده معصوم(ع) بویژه اعتقاد به حیّ، حاضر و ناظر بودن امام زمان(عج) و هدایت و دستگیری وی ما را سرزنده، پویا و قوی می‌نماید و در تحکیم و تعالی اعضای خانواده بسیار نقش آفرین و اثرگذار خواهد بود و لذا اعتقاد به مهدی باوری خانواده را به آرامش و معنویت و عقلانیت سوق می‌دهد که اعضای آن برای جامعه بسیار مفید و سودمند و اثر بخش خواهد بود.

کلمات کلیدی: اعتقادات. مهدی باوری. تحکیم. معنویت. خانواده

مقدمه

خانواده یک جامعه کوچکی است که تک تک اعضای آن نقش مهمی در امورات مختلف اجتماعی دارند. به همین خاطر باید طوری هدایت، تربیت و رشد نمایند که هم مفید برای خانواده و هم برای جامعه سودمند و اثرات و ماندگار خوبی را داشته باشند. و لذا اولین و مهمترین مساله در این زمینه اعتقادات دینی و مذهبی سالم است که افراد خانواده را به سمت و سوی رشد و ترقی انسانی سوق می‌دهد. بهترین اعتقادات که در لحظه لحظه زندگی انسان اثرگذار است. قبول و پذیرش یک فردی که از همه جهات الگو و هدایتگر، دستگیر و کمک کار در مسائل مختلف و مبتلا به زندگی است و به اعتقادات ما شیعیان آن شخص امام و مولای ما حضرت حجت بن الحسن العسگری(ع) است، که نور معنویت، رشد و کمال، آرامش آسایش را به زندگی همه انسانها خواهد آورد که به منجی عالم بشریت و عدالت‌گستر جهان مهدی موعود معروف است. در این مقاله سعی کردیم نقش امام زمان(عج) را در اعتقاد به مهدی باوری در تحکیم و تعالی و خانواده بپردازد که امید داریم مورد توجه و پسند شما عزیزان قرار گیرد.

اعتقاد و باور به وجود امام زمان(عج)، یاد و اطاعت از او، و آشنا نمودن فرزندان و کودکان خود و خویشاوندان با امام مهدی(عج) در رشد و تعالی خانواده‌ها نقش بسیار سازنده‌ای در هدایت و عبودیت الهی، اطاعت و تقویت ولایت پذیری، و رشد و کمال انسان در اعضای خانواده خواهد داشت.

مهدوی باوری یعنی اعتقاد به یک منجی که در آخرالزمان برای رهایی انسان‌ها از ظلم و ستم ظالمان، نجات از فقر و فساد مادی و معنوی، و ایجاد حکومت عدالت گستر اسلامی و انسانی، نیز رشد و تعالی علمی، عقلی و دینی همه‌ی انسان‌ها خواهد آمد.

استفاده از واژه مهدی به معنای منجی و نجات‌بخش عمدتاً بر اساس احادیث نبوی است که پیامبر اکرم(ص) می‌فرماید: «أَلْمَهْدِي مِنْ وَلَدِي، وَجْهُهُ كَالْكَوْكَبِ الدَّرِّي، وَ اللَّوْنُ لَوْنُ عَرَبِي، وَ الْجِسْمُ جِسْمُ إِسْرَائِيلِي، يَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا كَمَا مُلِئَتْ جَوْرًا، يُرْضَى بِخَلْقَتِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ وَ الطَّيْرِ فِي الْجَوْ يَمْلِكُ عَشْرِينَ سَنَةً: مهدی مردی از اولاد من است رنگ بدن او رنگ نژاد عرب و اندامش مانند اندام بنی اسرائیل است، در گونه راست وی خالی است که چون ستاره تابناکی بدرخشد، زمین را پر از عدل کند چنان که پر از ظلم شده باشد، ساکنان زمین و آسمان و پرندگان هوا در خلافت وی خشنود خواهند بود او بیست سال حکومت می‌کند. (طبری، دلائل الامامه، ص 441)

حال به نقش‌هایی که مهدی باوری در اندیشه، گفتار، رفتار و سرنوشت افراد و خانواده‌ها دارد که سودش به خودشان و جامعه بر می‌گردد و از آسیب‌های فردی و اجتماعی در امان نگه می‌دارد می‌پردازیم:

1. اهمیت و ارزش معنویت

در بسیاری از کشورهای به اصطلاح پیشرفته و متمدن با وجود فاصله گرفتن از دین و مذهب، اما در عمق وجودشان معنویت و خدا باوری وجود دارد که زندگی انسان با آن معنا پیدا می‌کند. معنویت نقش‌های بسیار خوبی از جمله؛ کاهش اختلالات روانی مانند افسردگی و اضطراب، پرورش یافتن فضایل اخلاقی، افزایش امید به زندگی و ارتقاء روح و روان انسان، کاهش اضطراب در هنگام بیماری و مرگ، معنادار شدن و هدفمند بودن در زندگی، دیدن زیبایی‌ها و مثبت اندیش شدن، افزایش در کمک نمودن، هم‌یاری و همدلی، اندیشه و تفکر در وجود خودش و محیط اطراف، شاد و بانشاط زندگی کردن، جمع‌گرایی عقلانی و معنوی، قوی شدن عزم و اراده در انجام کارها، ایجاد خانواده و جامعه‌ای سالمتر همراه با آرامش و آسایش و... . حال با این مقدمه و سخن اگر افراد و خانواده‌های مهدی باور وجود مقدس و نورانی امام زمان(عج) را که مخزن علم و معنویت است را به عنوان هادی و پدر معنوی خود قرار می‌دهند چه اتفاق مثبت و قابل توجه‌ای خواهد افتاد!

مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «اگر شما می‌شنوی که در برخی از کشورهای غربی، فرزند و پدر در یک شهر زندگی می‌کنند، اما فرزند از پدرش سال به سال احوالی نمی‌پرسد، خانواده‌ها دور هم جمع نمی‌شوند، کودکان از عطوفت‌های پدران و مادران برخوردار نمی‌شوند، زن و شوهرها جز به موجب یک قرارداد موقت - یک قرارداد قانونی بسته شده است - کنار هم نمی‌نشینند؛ زن یکجا کار دارد، مرد یکجا کار دارد، آخر کار این، ساعت هشت شب است، آخر کار آن، ساعت ده شب است، بعد یک قرار این با یک دوستی دارد، او قرار با یک همکاری دارد؛ اگر این‌ها را شما می‌شنوید که در جایی هست و اگر این‌ها واقعیت دارد، این‌ها دیگر نشانه‌های پسرفت است. آن تحولی که به این چیزها بینجامد، مورد تأیید ما نیست. ما تحولی می‌خواهیم که بین پدرها، مادرها، خانواده‌ها، فرزندان، دوستان و همسایگان الفت و محبت بیشتر به وجود آورد؛ تا چهل خانه آن طرف‌تر را شما همسایه‌ی خود بدانید؛ این خوب است. محیط، محیط تراحم و تعاطف باشد؛ همه‌ی افراد جامعه نسبت به همدیگر احساس مسئولیت کنند: «کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیت»؛ همه‌ی شما راعی هستید؛ یعنی رعایت‌کننده. همه‌ی شما مسئول از رعیتان هستید؛ یعنی آن کسی که مورد رعایت شما باید قرار بگیرد. آن تحولی که در پیوندها و نظامات اجتماعی به یک چنین حقایقی منتهی بشود، آن پیشرفت است؛ پیشرفت مورد نظر اسلام و جمهوری اسلامی، این است. پیشرفتی که بر فردمحوری و اباحه‌ی لذاتی که انسان به طور مطلق دوست می‌دارد، مبتنی باشد، پیشرفت نیست. دنیای صنعتی غرب امروز بر این پایه استوار است: اباحه‌ی لذات؛ هر لذتی که شرطش فقط این است که تعدی به دیگری نباشد. هر چیزی که دوست می‌داری، مباح است؛ لذت‌جویی کن. برای همین هم است که می‌بینید دیگر این تعبیرات شرم‌آوری که امروز وجود دارد، حتی به سطح کلیساهای آن‌ها هم کشیده شده است! هم‌جنس‌بازها و کارهای زشتی که این‌ها می‌کنند، ارتباط و اختلاط‌های نامشروع و مستجهن جنسی که بین این‌ها رایج است، یک روز مخفی بود، همین‌طور بتدریج طوری شده که امروز یک چیز رایج شده است. دو، سه سال پیش از این، کشیش یک کلیسایی در امریکا اعلام کرد که من حاضرم دوتا هم‌جنس را که می‌خواهند

باهم زندگی کنند، عقدشان را بخوانم! این همان لذت‌گرایی است. می‌گویند از این خوشم می‌آید، پس باید انجام بدهم. این ممنوع و مطرود است. ما این را پیشرفت نمی‌دانیم.»
(1385/08/18)

2. راهنمای معنوی

در روایت کافی از امام رضا(ع) می‌خوانیم: «الامام، الانیس الرفیق و الوالد الشفیق والاخ الشفیق والامُّ البّرة بالولد الصّغیر؛ امام انس رفیق و شفقت پدر و همراهی برادر و خوبی مادر به فرزند کوچک را دارد». (مسند الامام الرضا (علیه السلام) ج 1/ ص 69)

حضرت حجّت(عج) در خطاب به شیخ مفید (رضوان الله تعالی علیه) می‌فرمایند: «إِنَّا غَيْرُ مُهْمَلِينَ لِمُرَاعَاتِكُمْ وَ لَا نَاسِينَ لِذِكْرِكُمْ وَ لَوْلَا ذَلِكَ لَنَزَلَ بِكُمْ اللَّأْوَاءُ وَ اصْطَلَمَكُمُ الْأَعْدَاءُ...؛ از یاری رساندن به شما کوتاهی نکرده، فراموشتان نمی‌کنیم، و اگر چنین نبود، سختی‌ها و ناگواری‌ها بر شما نازل می‌شد و دشمنان، نابودتان می‌کردند». (طبرسی، احمد بن علی، احتجاج، ج 2، ص 323)

3. ناظر در زندگی

خانواده‌های مهدوی باور معتقدند که امام عصر(عج) نظارت مستقیم بر زندگی مادی و معنوی شیعیان دارد و لذا مواظب و مراقب اندیشه، نیات، گفتار و رفتار خود هستند. شخصی خدمت امام رضا(ع) آمد و عرض کرد: برای من و خانواده‌ام دعا کنید. امام(ع) فرمودند: «مگر دعا نمی‌کنم؛ وَاللَّهِ إِنَّ أَعْمَالَكُمْ لَتَعْرَضُ عَلَيَّ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ؛ به خدا سوگند، اعمال شما هر شب و روز بر من عرضه می‌شود.» راوی می‌گوید: این سخن بر من گران آمد، امام(ع) متوجه شد و به من فرمود:

«أَمَّا تَقْرَأُ كِتَابَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ: (وَقُلْ اْعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَ رَسُولُهُ وَ الْمُؤْمِنُونَ)، وَ هُوَ وَاللَّهُ عَلَى بَنِ أَبِي طَالِبٍ؛ آیا کتاب خداوند عزوجل را نمی‌خوانی که می‌فرماید: عمل

امام خامنه‌ای عزیز در این رابطه می‌فرمایند: «از بزرگ‌ترین آثار و مهم‌ترین دستاوردهای خاصیت اعتقاد به مهدویت در میان شیعیان، امیدآفرینی است. جامعه‌ی تشیع فقط به برجستگی‌های تاریخ خود در گذشته متکی نیست، چشم به آینده دارد. یک نفر معتقد به مسئله‌ی مهدویت طبق اعتقاد تشیع، در سخت‌ترین شرایط، دل را خالی از امید نمی‌داند و شعله‌ی امید همواره وجود دارد؛ می‌داند که این دوران تاریکی، این دوران ظلم، این دوران تسلط ناحق و باطل قطعاً سپری خواهد شد».

9. بسیج اراده‌های عمومی و ایجاد نوعی انتظار فعال

اعتقاد به مهدی باوری، فرد [و جامعه کوچک یعنی خانواده و جامعه بزرگ] را به این درک و دانش می‌رساند که به واقعیت‌های موجود بسنده نکند بلکه باید خود را به سعی و تلاش وادارد و خود و خانواده‌اش را به سمت رشد و کمال اعتقادی و معنوی سالم سوق دهد تا از توفیقات و فیوضات عالی بهره‌مند شود.

10. غایتمندی و معناداری زندگی

مهدی باوری به زندگی انسان بویژه در تشکیل خانواده، و تربیت و تحکیم آن معنای دینی و عقلانی هدفمند و مؤلفی مانند محبت، گذشت، خدمت، عدالت، رحمت، عقلانیت، برادری، زیبایی، آرامش و آسایش می‌بخشد.

11. الگوگیری برای پیشرفت جامعه

در دیگر آثاری که برای باور به مهدی و اعتقاد به حکومت جهانی آن حضرت ذکر شده آمده است حکومت جهانی مهدی موعود(عج)، فقط پیش‌بینی و الگوسازی برای آینده نیست، بلکه مدل و الگوی زندگی امروزین نیز است. این ایده، هم نظر به حال دارد و هم نظر به آینده. می‌توانیم از الگوهای اخلاقی، دینی، سیاسی و اقتصادی آن برای رفع کاستی‌های و نابسامانی‌های اخلاقی و معنوی استفاده کنیم و در تربیت افراد جامعه از آن بهره بگیریم. با مراجعه به آیات و روایات به‌روشنی می‌توان به این الگوگیری دست یافت.

12. تربیت انسان

یاد و انس با امام زمان انسان را نورانی می‌کند و از ظلمت جهل و خرافات به سوی علم و حقایق زندگی انسانی هدایت می‌کند و زمینه ترقی و تربیت صحیح او را فراهم می‌سازد چون تحت تربیت ایشان قرار می‌گیرد. یکی از شؤون حضرت تربیت نفوس پاک و مستعد است، زیرا انسان هایی که استعداد رشد و تعالی معنوی را دارند امام دستشان را می‌گیرد و به سوی نور توحیدی می‌برد.

در زیارت آل یس می‌خوانیم: "السلام علیک یا داعی الله و ربانی آیاته: سلام بر تو ای دعوت کننده انسانها بخدا و سلام به تو ای ربانی آیات خدا". از عارف واصل حضرت آیت الله بهاء الدینی پرسیدند که "ربانی آیاته" یعنی چه؟ ایشان فرمودند: یعنی مربی نفوس، یعنی تربیت کننده جهان، یعنی تربیت کننده انسان و غیر انسان، امام زمان (عج) است. اگر مستمر و مدام به یاد حضرت باشیم قطعاً ایشان ما را یاد، و برای ما دعا می‌کنند که اثرش رشد و تعالی در تحت تربیت و هدایت ایشان خواهد بود. هر عمل خیری که انجام می‌دهیم ثوابش را به حضرت هدیه کنیم و به یادش صلوات بفرستیم که اثرات عجیبی در زندگی مادی، علمی و معنوی ما دارد.

13. طلب عفو و استغفار

کسی که همیشه به وجود مقدس ولی عصر (عج) توجه دارد و از اعمال بد می‌پرهیزد، اگر یک وقتی سهواً به خطا و گناهی مرتکب شد حضرت برای او دعا و استغفار می‌کند و از خدا می‌خواهد که او را ببخشد.

سید بن طاووس (اعلی الله مقامه) می‌گوید که نیمه شبی در سرداب مقدس سامرا صدای مناجات زیبای امام عصر (عج) را شنیدم که در حق شیعیانش اینگونه طلب استغفار می‌کرد: «پروردگارا شیعیان ما از ما هستند، از اضافه خاک خلقت ما آفریده شدند و

سرشتشان به آب گوارای ولایت ما عجین شده است، پس گناهای را که با اتکا و اعتماد به ما انجام داده ببخش». البته باید خیلی مواظب و مراقب باشیم تا عمداً گناهای انجام ندهیم به این امید که امام زمان برای ما دعا می‌کند و ما را می‌بخشد.

14. یار خاص امام زمان (عجل الله فرجه الشریف) شدن

چون تمام کلام، منش، راه، رسالت و هدف امام زمان برای خداست، یاد و اطاعت از ایشان نیز خدایی و الهی می‌شود. و ما را به ولی خدا و خود باریتعالی همدم و مأنوس می‌کند. که در این صورت از یاران خاص و مورد توجه حضرت قرار خواهیم گرفت.

نتیجه گیری:

یکی از مسائل حساس جامعه کنونی، مهدی باوری است که با امام عصر (عج) و فرهنگ ظهور آشنا باشند. در این راستا، خانواده و جامعه هر دو نقشی اساسی را در تربیت دینی نسل مهدوی ایفا می‌کنند. ائمه به این موضوع نظر داشته و در روایات متعددی به موضوع فضیلت انتظار اشاره نموده‌اند. که با توجه به مضمون روایات می‌توان گفت که دین‌محوری، خدامحوری، اندیشیدن به آینده، با یاد امام عصر زندگی کردن، تفکر جهانی داشتن، و آمادگی ظهور و تخلّق به اخلاق امام، از شاخصه‌های نسل مهدوی است. با این ویژگی‌ها و شاخصه می‌توان راهکارهایی را برای مهدی باوری ارائه داد که به کارگیری آنها امر تربیت را آسان می‌نماید که در تربیت مهدی باوری در بنیان خانواده و جامعه هر دو تاثیر بسزایی دارند و در تمام موارد، خانواده و جامعه با هم تاثیرگذار خواهند بود.

منابع و مأخذ :

قرآن کریم.

کتب :

1. دشتی، محمد. فرهنگ سخنان حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه، مؤسسه فرهنگی

تحقیقاتی امیرالمؤمنین علیه السلام، قم - ایران، 1384 ش

2. رخشاد، محمد حسین، در محضر حضرت آیت ا... العظمی بهجت، ناشر واژه پرداز اندیشه،
1401.

3. سید بن طاووس (ابن طاووس، علی بن موسی)، وفات 664 ق، نشر رایحه، چاپ:
تهران 1379.

4. سایت مقام معظم رهبری (1385/08/18)

5. شیخ صدوق، محمد بن یعقوب بن اسحاق کلینی رازی، کافی، ج 1، مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفی (ص)

6. شیخ مفید، محمد بن محمد، الاختصاص، مترجم حسین صابری، انتشارات علمی
فرهنگی طوبای محبت 1390،

7. شیخ صدوق، محمد بن یعقوب بن اسحاق کلینی رازی، معانی الاخبار، ج 1، انتشارات
علمی فرهنگی.

8. شریف عسگری، نجم الدین جعفر، محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، 255ق،
مهدویت، مؤسسه الإمام المهدی علیه السلام، تهران 1360 ش.

9. طبرسی، احمد بن علی، قرن 6 ق، احتجاج، ج 2، تهران: دارالکتب الاسلامیه، 1381.
10. علی بن زین العابدین یزدی حائری، متوفای (۱۳۳۳)، إلزامُ النَّاصِبِ فی إثباتِ الْحُجَّةِ الغائب(عج)، سال ۱۴۰۴، مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، بیروت.
11. قمی، علی بن ابراهیم، وفات قرن 3 ق، ناشر، دارالکتب، چاپ تهران 1404 ق
12. کلینی، محمد بن یعقوب، - ۳۲۹ ق. اصول کافی، تهران: قائم آل محمد، ۱۳۸۵.
13. محمد بن جریر طبری صغیر، دلائل الامامه، چاپ مؤسسه بعثت قم، ۱۴۱۳ ق.
14. محمدباقر مجلسی، 1۰۳۷-۱۱۱۰ هجری قمری، بحار الانوار، ج 50، چاپ بیروت.
15. محمدتقی مصباح یزدی؛ آفتاب ولایت / تدوین: محمدباقر حیدری کاشانی. - قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، 1384.
16. محمد بن علی بن الحسین للشیخ الصدوق، کمال الدین جلد 2، طهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۵ ق.= ۱۳۵۴ ش
17. نیلی پور، مهدی، شهاب قیس و کتاب راهکارهای پرورش و آموزش فرزندان بر محبت اهل بیت (ع)، ناشر: سلسبیل، اسفند 1385.